

Om livet – och ett långt författarskap

"Hon sitter på golvet i Tanto och sprider ut A-fyrorna i en ring omkring sig och glor på dem. De stirrar tillbaka; fientligt, hätskt och illvilligt. Till den här punkten har hon letts av förhävelse och högmod. Det sägs ibland att människan söker den väg Gud utsett åt henne. I det ligger hennes hybris, att hon inbillat sig att Gud, som hon inte ens vet om hon tror på, skulle mena något med hennes liv. Att hon så att säga haft en kallelse. Vilket i stället har fått henne att bli frånvarande och tankspridd. Gjort henne till en bristfällig mor. En förströdd partner. En hjälplös dotter, en slarvig husmor. Hon tyckte sig slösa bort tiden när hon inte fick tid att skriva. Ibland har hon tänkt att det är viktigare för henne att skriva än att leva."

De här textraderna sammanfattar på ett fint sätt *Sniglar och Snö*.

Agneta Pleijel är idag 84 år och har varit väldigt nära döden ett par gånger på senare tid. År 2019 fick hon tbe med hjärnhinneinflammation efter ett fästingbett och låg länge nedsövd i respirator. Våren 2023 drabbades hon av en stroke. Med *Sniglar och Snö* har hon nu avslutat sitt självbiografiska projekt som inleddes med *Spådomen: En flickas memoarer* som skildrade hennes barndom och som följdes upp med *Doften av en man* som berättar om en ung kvinna på väg ut i livet.

Om titeln på boken *Sniglar och Snö* säger Pleijel: *"Om sniglar är sökandet, så är snön vilan eller döden. Ja, döden kanske eftersom snön ju är täcket som lägger sig över allt".* Kanhända var hon inspirerad av vännen Tomas Tranströmer som hon citerar: *Syster snigel står nästan stilla i gräset, känselspröten sugs in och rullas ut, störningar och tveksamhet... Vad den liknar mig själv i mitt sökande!*

Sniglar och Snö tar sin början 1968 och avslutas i nutid 2022. Pleijel är 28 år 1968, har precis blivit anställd som litteraturrecensent av **Karl Vennberg** på Aftonbladets kulturredaktion och flyttat till Stockholm från Göteborg. Förutom en sekreterare är hon den enda kvinnan på redaktionen och dessutom klart yngst. Men *"Hon skriver lika bra som vilken man som helst, och äger därtill en kropp som kan ge liv"*. Hon vill gärna ha barn, men hon hittar ingen lämplig pappa. Hon blir ändå gravid, vill behålla barnet men det vill inte pappan. Hon bokar tid för abort men ångrar sig och bokar av tiden. I juni 1970 föds hennes dotter. Hon blir aldrig gravid igen vilket hon sört i perioder.

Pleijel har både läst och recenserat **Birgitta Trotzig** innan de via arbetet får en personlig kontakt. De blir nära vänner och hon betraktar både Trotzig och Vennberg som sina bonusföräldrar vilka ger henne något helt annat än de trassliga relationer som framskymtar till hennes egna, biologiska föräldrar. En hel del i boken handlar om uppgörelsen med föräldrarna, skilda sedan mycket länge utan någon som helst relation. En mamma fylld av bitterhet och hat och en pappa, välkänd professor i matematik, drabbad av både Parkinson och stroke.

Hon efterträder senare Karl Vennberg och blir Sveriges första kvinnliga kulturchef på en dagstidning Hon flyttar ihop med barnafadern som sysslar med psykoanalys men förhållandet är inte friktionsfritt och påfrestningarna att sköta både arbete, man och dotter är stora. Hon slits mellan sina uppdrag och familjen, med en alltmer frustrerad man och ett barn som längtar efter sin mamma hemma i radhuset i Farsta. Att kombinera yrkeslivet och privatlivet blir allt svårare.

Mitt i allt detta skriver hon. Hon skriver en ursinnig text som hon inte själv riktigt förstår eller kan klassificera. Hon skickar den till två vänner och en av dem, **PO Enquist**, vet inte heller riktig vad det är, *"men det är jävligt bra"* säger han och skickar texten till sitt förlag. Förlaget kallar

texten för dikter och så debuterar Pleijel plötsligt som poet med *Änglar, Dvärgar* 1981. Hon debuterar sju år senare som romanförfattare med den hyllade *Vindspejare*.

Nu börjar hon bli etablerad, har hunnit säga upp sig från Aftonbladet och bli ordförande i Svenska Pen. Hon har genomgått en sårig skilsmässa, lämnat Farsta för höghuset i Tanto och haft en rakt igenom olycklig kärlekshistoria med en ung, strulig man. Då drabbas hon till slut av den stora kärleken, passionen. *"Som han var en ängel. Nerstigen. Till henne"*. Kärleken till **Marciej Zaremba** ska dock visa sig vara mer komplex än man från början kunde ana. Han får ett barn med en annan kvinna i sitt hemland och därefter meddelar han att han älskar en annan kvinna också. I tio år lever han med dem bägge, av och till, innan han återvänder till Agneta. Med tanke på alla prövningar de går igenom, är det djupt imponerande att de fortfarande är ett par. Hon konstaterar; *Jag kom att se det som hänt i vår relation som något för mig viktigt; det fick mig att bryta mig ur vanetänkande*.

Boken tar läsaren med sig genom ett långt och imponerande författarskap i ett Sverige som genomgår en stark förändring. På vägen kommer Agneta Pleijel att bli både professor vid Dramatiska Institutet och stilist i Bibelkommissionen. Hennes engagemang för vår miljö, för flyktingar och hemlösa lyser starkt och hängivet.

Pleijel skriver både i jagform och i tredje person. Det äldre jaget kommenterar förnumstigt och inte sällan lite bryskt den yngre "hon". Men ju närmare de kommer varandra både i tiden och känslomässigt blir jagformen allt starkare.

I alla tre memoarerna beskriver Pleijel ett liv av sökande, att försöka hitta sig själv, sin plats på jorden och sitt eget skrivande fram genom det egna författarskapet. Hon följer snigelns spår genom ett långt liv som dotter, mor, yrkeskvinna och älskande, med alla de svårigheter och utmaningar de olika rollerna fört med sig. Här finns många insikter att ta del av

och begrunda samt mängder av intressant läsning om hur ett långt författarskap vuxit fram.

I slutet av boken skriver Pleijel: *Tåget går allt fortare. Först när man skrivit ner vad man upplevt tycks det bli verkligt på allvar. Det är min erfarenhet efter ett liv av skrivande.*

Men vi är alla när allt kommer omkring en fotnot till något större. Till livet och levandet, Det går förstås inte alltid att tänka på det. Men då och då kan man göra det. Det är meningsfullt.

En nanosekund i evigheten.

Sniglar och snö

Agneta Pleijel

Norstedts 2023

Agneta Pleijel, född i Stockholm 1940. Hon har verkat som romanförfattare, poet, dramatiker och kulturjournalist. Pleijels böcker har översatts till en rad språk och hon har mottagit flera stora litterära priser, bland annat Svenska Akademiens nordiska pris och Övralidspriset.